

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سیر تحول در تجزیه و تحلیل‌های تئوری‌های کلان اقتصادی

شماره ثبت: ۵۵۰/۹۸ مورخ ۸۴/۵/۱۳

شرکت چاپ و نشر بازرگانی
وابسته به
مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

گرچی، ابراهیم، ۱۳۲۸ -
سیر تحول در تجزیه و تحلیل‌های تئوری کلان اقتصادی / مولف
ابراهیم گرچی با همکاری شیما مدنی. - تهران: شرکت چاپ و نشر
بازرگانی، ۱۳۸۴.
ص، ۴۳۵ ص.

ISBN: 964-468-109-7

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیپا.

۱. اقتصاد کلان. ۲. مکتب اقتصاد نئو کلاسیک. ۳. اقتصاد
کلاسیک. الف. مدنی، شیما، ۱۳۵۵ - ب. شرکت چاپ و نشر بازرگانی.
ج. عنوان.

۳۳۹

HB ۱۸۰ / ۲۴۴

۸۴-۲۰۳۰۶م

کتابخانه ملی ایران

شابک: ۹۶۴-۴۶۸-۱۰۹-۶

نام کتاب: سیر تحول در تجزیه و تحلیل‌های تئوری‌های کلان اقتصادی

مؤلف: دکتر ابراهیم گرچی

با همکاری: شیما مدنی

طراحی جلد: محبوبه اصفریور

شناسنامه کتاب

چاپ اول: شهریورماه ۱۳۸۴

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

ناشر: شرکت چاپ و نشر بازرگانی وابسته به مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر بازرگانی

نشانی: تهران، خیابان کارگر شمالی، بالاتر از بلوار کشاورز، شماره ۲۴۰ تلفن: ۶۶۹۳۹۳۲۹

پیشگفتار

نظریه‌های اقتصادی نیز نظیر سایر رشته‌های علوم، بویژه علوم انسانی، سیر تحول و فرایند تکاملی پرفراز و نشیبی را طی کرده است. شاید بتوان گفت که در این میان، نظریه‌ها و تجزیه و تحلیل‌های کلان اقتصادی از دامنه، وسعت و عمق بیشتری برخوردار بوده است؛ به نحوی که بخش عمده‌ای از مطالعات، تحقیقات و نظریه‌پردازی‌های اقتصاددانان به این حوزه اختصاص داشته و میزان و سطح چالش‌ها و مباحثه‌های علمی در این حوزه از علم اقتصاد، به مراتب بیش از سایر حوزه‌ها بوده است. بر این اساس، به نظر می‌رسد آگاهی از سیر تحول، زمینه‌های شکل‌گیری و نحوه‌پرداش، نقد و بازنگری در تجزیه و تحلیل‌ها و نظریه‌های کلان اقتصادی، از ضروریات فهم و درک بهتر علم اقتصاد باشد.

در این کتاب که به همت آقای دکتر ابراهیم گرجی، دانشیار دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران به رشته تحریر درآمده است، سیر تحول تجزیه و تحلیل‌های تئوری‌های کلان اقتصادی در مقاطع مختلف زمانی و نیز از نقطه نظر نظریه‌پردازان مختلف این عرصه، از مکتب کلاسیک‌ها تا مکتب کینز و از مکتب کینز تا مکاتب جدید، مورد بررسی، موشکافی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. همچنین در خاتمه پس از معرفی کامل و تجزیه و تحلیل دو مکتب کلاسیک‌های جدید و کینزی‌های جدید، ارزیابی و نتیجه‌گیری مؤلف ارایه شده است.

امید است انتشار این کتاب، مورد استفاده دانشجویان و قشر دانشگاهی، بویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی، پژوهشگران و محققین و دست‌اندرکاران در امر سیاست‌گذاری واقع گردد. مؤلف کتاب به هیچ وجه ادعا ندارد که کاری عاری از عیب و نقص ارائه داده است و به همین جهت، از نظرات اصلاحی و سازنده استقبال نموده، به آنها صمیمانه

ارج می‌نهد و براین اعتقاد و باور است که این نظرات می‌تواند بر غنای علمی کتاب در چاپ‌های بعدی بیفزاید.

در خاتمه لازم است از مؤلف ارجمند کتاب، آقای دکتر ابراهیم گرجی، همکار وی خانم شیما مدنی و همچنین همکاران شرکت چاپ و نشر بازرگانی که امکان چاپ و انتشار این اثر را فراهم آورده‌اند تقدیر و تشکر به عمل آید.

شرکت چاپ و نشر بازرگانی

وابسته به

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
ط	پیش درآمد
۱	فصل اول : مقدمه
۱۹	فصل دوم : مکتب کلاسیک
۲۴	- تجزیه و تحلیل قانون سی
۲۶	- انتقاد به قانون سی
۳۰	- تجزیه و تحلیل کلاسیکها از بازارهای مختلف
۳۱	الف - بازار اشتغال
۳۳	ب - بازار سرمایه
۳۵	ج - بازار کالا و یا بازار محصول
۳۷	د - بازار پول

- ۳۸ - پول و تجزیه و تحلیل پولی در دیدگاه کلاسیکها
- ۳۹ الف - معادله مبادلاتی
- ۴۰ ب - نوع درآمدی معادله مقداری
- ۴۲ ج - روش موجودی نقدی کمبریج
- ۵۰ - مهمترین اصول و عقاید مکتب کلاسیکها
- ۵۳ فصل سوم : مکتب نئوکلاسیکها (مارژینالیست‌ها)
- ۶۰ - مهمترین آراء و عقاید مکتب مارژینالیست‌ها
- ۶۶ - جمع‌بندی کلی
- ۶۹ فصل چهارم : مکتب ساختارگرایان آمریکایی و مکتب تاریخی آلمان
- ۷۴ - مهمترین اصول و عقاید ساختارگرایان و مکتب تاریخی
- ۸۱ فصل پنجم : مکتب اقتصادی کینز
- ۱۰۳ - مناظره کلاسیکها و کینزی‌ها
- ۱۱۵ - نتیجه‌گیری
- ۱۱۶ - مهمترین اصول و عقاید مکتب کینزی
- ۱۲۲ - نتیجه‌گیری کلی
- ۱۲۶ - انتقاد کینز به نظریه پولی
- ۱۳۷ - نتایج مکتب کینزی

۱۴۱	فصل ششم : مکتب پولی (مکتب شیکاگو)
	- نقش انتظارات در شکل‌دهی و فرم‌دهی سیاستگذاری‌ها و توصیه‌های
۱۵۲	سنیاستی
۱۵۲	منحنی فیلیپس انتظارات الحاقی
۱۵۲	الف - انتظارات تطبیقی
۱۵۳	ب - انتظارات عقلایی
۱۵۵	۱- محدوده و حوزه منافع حاصله از محصول - اشتغال برای دوره کوتاه‌مدت
۱۵۶	۲- فرضیه شتابان
۱۵۹	۳- هزینه و خسارات وارده بر روی محصول و اشتغال بخاطر کاهش تورم
۱۶۰	- نقش و اتخاذ سیاست پولی
۱۶۲	- نرخ طبیعی بیکاری و سیاست‌های طرف عرضه
۱۶۳	- انتظارات عقلایی در مقابل انتظارات تطبیقی
۱۶۵	- تئوری پولی مدرن
۱۷۳	- تئوری پولی در مقابل سیاست پولی
۱۷۳	الف - تئوری پولی
۱۹۱	ب - سیاست پولی
۲۰۰	- مناظره کینزی‌ها و پولیون مدرن
۲۱۱	- بررسی‌های آماری، پولیون در مقابل مالیون
۲۱۶	- مهمترین اصول و عقاید مکتب شیکاگو

- ۲۳۱ فصل هفتم: مکتب اقتصاد کلان طرف عرضه
- ۲۴۵ الف - کاهش مالیات‌ها
- ۲۴۷ ب - مقررات زدایی - حذف تنگناها و گلوگاه‌های ساختاری
- ۲۴۷ ج - کنترل‌های دستمزدها و قیمت‌ها
- ۲۵۱ د - ارتقاء نقش کارآفرینان
- ۲۵۷ فصل هشتم: مکتب سیکل تجاری پولی
- ۲۶۰ - فرضیه انتظارات عقلایی
- ۲۶۴ - شفافیت مداوم بازارها
- ۲۶۷ - فرضیه عرضه کل
- ۲۷۱ - ارزیابی از فروض اساسی فوق
- ۲۸۱ - توصیه‌های سیاستی کلاسیک‌های جدید
- ۲۸۸ - کلاسیک‌های جدید در مقابل پولیون
- ۲۹۲ - ریشه‌های فریدمنی نتایج کلاسیک‌های جدید
- ۲۹۷ فصل نهم: مکتب سیکل تجاری واقعی
- ۳۰۶ - تداوم داشتن مسئله و معضل کینزی‌ها
- ۳۰۸ - تئوری سیکل تجاری حقیقی و خنثایی پول
- ۳۱۲ - کلاسیک‌های جدید و سیکل تجاری
- ۳۱۷ - جمع‌بندی و نتیجه‌گیری کلی

۳۲۱	فصل دهم : مکتب کینزی‌های جدید
۳۳۰	الف - چسبندگی‌های اسمی
۳۳۴	- تئوری عادات اجتماعی
۳۳۸	ب - چسبندگی‌های حقیقی
۳۴۰	۱- وجود اثرات خارجی فشرده و سخت بازار
۳۴۰	۲- بازارهای مشتری
۳۴۳	۳- چسبندگی قیمت و جدول داده - ستانده
۳۴۴	۴- ناقص بودن بازار سرمایه
۳۴۵	۵- قضاوت کیفیت توسط قیمت
۳۴۵	۶- هزینه‌های صورت غذا و عوامل بیرونی تقاضای کل
۳۴۸	۷- متناوب بودن تعدیل قیمت‌ها
۳۴۹	۸- شکست و ناتوانی در هماهنگی
۳۵۲	- چسبندگی دستمزدهای حقیقی
۳۵۳	۱- مدل‌های قرارداد تلویدی
۳۵۵	۲- مدل‌های دستمزد کارا
۳۶۴	۳- مدل‌های کسب اطلاع از داخل - خارج
۳۶۶	۴- وقفه در تأثیرگذاری عوامل مؤثر
۳۷۰	- نظریه «وقفه در تأثیرگذاری عوامل مؤثر» در مدل‌های داخلی - خارجی
۳۷۱	۵- تئوری تداوم و استمرار
۳۷۴	- جمع‌بندی و توصیه‌های سیاستی

- ۳۸۴ - کینزی‌های جدید و حقایق روشن
- ۳۸۶ - مقایسه دو مکتب کینزی‌های سنتی و کینزی‌های جدید
- ۳۸۹ فصل یازدهم: ارزیابی و نتیجه‌گیری
- ۳۸۹ الف - ارزیابی
- ۳۹۳ - مقایسه دو مکتب جدید در اقتصاد کلان
- ۴۰۱ ب - نتیجه‌گیری
- ۴۰۸ مسیر و جهت تحقیقات در آینده
- ۴۱۰ یادآوری و پیشنهاد
- ۴۱۳ فصل دوازدهم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری نهایی
- ۴۲۷ فهرست منابع و مآخذشناسی

پیش‌درآمد

مسائل و مشکلات اقتصادی و هم چنین تفکرات اقتصادی را می‌توان خیلی جلوتر از نیمه دوم قرن ۱۸ یعنی زمانی که آدام اسمیت کتاب ثروت ملل خود را به رشته تحریر درآورده و مبدأ و شروع نگاه به اقتصاد بصورت مدرن و علم دانشگاهی شده است، مورد بررسی و مطالعه قرار داد. ولی بحث درباره مسائل و موضوعات قبل از قرن ۱۸ ممکن است ما را از محور اساسی بحث که بررسی تفکرات و در تعامل و تقابل قرار دادن دیدگاه‌های اقتصادی دو قرن اخیر می‌باشد، به دور نگه دارد. به علاوه تمام مکاتب قابل بحث و توجه در اقتصاد در این دو قرن است که فرم و شکل خاص مکتب را به خود گرفته‌اند.

البته در بین سال‌های ۱۵۰۰ که مرکانتیلیست‌ها پا به عرصه وجود می‌گذارند، تا سال ۱۷۷۶ که کتاب ثروت ملل آدام اسمیت به عنوان پایه‌گذار مکتب کلاسیکها به رشته تحریر در می‌آید، شرایط بسیار متفاوت و گوناگونی از زمانی به زمان دیگر و از مکانی به مکان دیگر در کشورهای مختلف اروپایی که مهد دانش اقتصاد مدرن می‌باشند مشاهده می‌شود. معذالک خصوصیات و شرایط عمومی بوجود آمده در این دوره تفاوت قابل ملاحظه‌ای را با دوره‌های ما قبل خود بوجود آورده است. از جمله اینکه، مبادلات تجاری به سرعت در حال گسترش بوده، حوزه جغرافیایی فعالیت‌های اقتصادی به میزان قابل توجهی گسترش یافته، اقتصاد پولی به میزان وسیعی جایگزین اقتصاد خودکفایی گشته، وحدت ملی کشورها گسترش یافته و اقتصادهای متحد ملی به عنوان نیروی مسلط پا به عرصه وجود گذاشته و بالاخره اینکه مکاتب مختلف اقتصادی که تفکرات سیستماتیک و واحدی را در اندیشه و شکل‌دهی سیاستگذاری نمایندگی می‌کردند، بوجود آمدند. البته بسیاری بر این اعتقادند که در طول تاریخ و در فرآیند زمان ایده‌هایی پیدا می‌شوند که ظاهراً بنظر می‌رسند به نوعی در زمان‌های گذشته هم بیان شده بودند. این بدین معنی نیست که تاریخ

بصورت دایره‌ای در گردش می‌باشد و ما داریم به نقطه‌ای برمی‌گردیم که در دوران گذشته در آنجا بوده‌ایم. بلکه در مقابل به نظر می‌رسد که دیدگاه‌ها و عقاید اقتصادی بصورت مارپیچ در گردش می‌باشند. نظریه‌های اقتصادی و همچنین سیاست‌گذاری‌های اقتصادی غالباً شبیه همان چیزهایی هستند که در گذشته ارائه شده، ولی باید توجه داشت که آنها تحت شرایط بسیار متفاوت دیگری در حال بررسی می‌باشند. این تفاوت‌ها به همان اندازه تشابهات دارای اهمیت بوده و این ارزش را دارد که بدقت هر دو حالت مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرند.

موضوع دیگری که لازم است اشاره شود این است که نوع سؤالات اقتصادی که برای گروهی از اقتصاددانان مهم است ممکن است برای گروه دیگری بی‌اهمیت جلوه دهد. به عنوان مثال، علمای علم اخلاق در قرون وسطی اهمیت زیادی از نظر اخلاقی به گرفتن بهره از پول می‌دادند. ولی با گذشت زمان به نظر رسید که این مسئله دیگر اهمیت چندانی ندارد. در مقابل گروهی از متفکران تحت عنوان مرکانتیلیست‌ها این سؤال را مطرح کردند که چگونه کشوری می‌تواند بیشترین طلا و نقره را جمع‌آوری نماید؟ سپس اقتصاددانان کلاسیک بیشترین دغدغه ذهنی‌شان این بود که چگونه می‌شود تولیدات را افزایش داد؟ در مقابل کینز و اقتصاد کینزی بدین مسئله توجه دارد که چگونه اقتصاد بازار می‌تواند خود را از رکودهای طولانی و بیکاری‌های بالا رها سازد؟ ولی پولیون در مقابل به دنبال دلایل پیدایش تورم می‌باشند. ظاهراً بنظر می‌رسد جهت شهرت یافتن و گسترش مجموعه‌ای از ایده‌ها و تفکرات اقتصادی، این ایده‌ها یا بایستی احتیاجات تمام جامعه را برآورده کرده و یا اینکه حداقل برای بخشی از جامعه که می‌خواهد از آن دفاع نموده، آن را توسعه داده و آن نظریات را پیاده نماید، قابل قبول باشد.

بسیاری از تئوری‌های اقتصادی اینگونه فرض می‌نمایند که منفعت شخصی فرد عامل اصلی و راهنمای مهم در فرآیند اقتصادی به حساب خواهد آمد. ولی در مقابل گروهی دیگر اشاره دارند که منفعت شخصی در شرایط هرج و مرج که افراد راه خود را که ممکن است بر خلاف راه بقیه جامعه باشد دنبال نمایند هیچ وقت حاصل نخواهد گشت. افراد

توسط بازار، اجتماع، شرایط سیاسی جامعه و نیروهای اخلاقی مورد راهنمایی و هدایت قرار گرفته و در یک همکاری و تشریک مساعی با یکدیگر و در جهت سازمان دادن و نظم دادن یک رابطه کاری منطقی با جامعه است که می‌توانند به منافع شخصی خود جامعه عمل بپوشانند. در نتیجه، ملاحظه می‌شود گروه‌های مختلفی در جامعه وجود داشته که هر کدام برنامه مخصوص به خود را داشته و به دنبال منفعت مخصوص به خود خواهند بود. لذا ما در اینجا با مجموعه افراد و جامعه‌ای سروکار داریم که شامل گروه‌های مختلفی از افراد بوده، در صدد بسط و گسترش ایده‌ها و نظریات خود بوده که این ایده‌ها قسمتی بر اساس منافع شخصی‌شان شکل گرفته و قسمتی هم بر اساس سایر ملاحظات است که به آنها کمک می‌کند تا برداشت آنها از اینکه چگونه اقتصاد باید شکل و فرم گرفته و به نظم درآمده و بالاخره اینکه در چه مسیری باید به حرکت درآید را نشان خواهد داد.

از جمله چیزهای دیگر که می‌توان با مطالعه ایده‌ها و تفکرات اقتصادی مختلف و در تعامل و تقابل قرار دادن آنها بدست آورد این است که می‌شود فرآیند خلاقیت در این دانش را بهتر درک نمود. از این طریق می‌توان به بعضی از بینش‌های بنیادین در جامعه‌شناسی دانش^۱ دست یافت. دانش اقتصاد شامل مجموعه‌ای از فروض، حقایق، عمومیت دادن‌ها^۲ و روش‌ها بوده و لذا خیلی مشکل است که بفهمیم چگونه مجموعه ایده‌های فعلی بسط و توسعه یافته بدون اینکه نخواهیم توجه نمائیم که چگونه متفکرین با مسائل و مشکلات گذشته دست و پنجه نرم کرده‌اند. مقایسه و مقابله بین تفکرات اقتصادی گوناگون نشان خواهد داد که قدرت تجزیه و تحلیل مسائل اقتصادی در فرآیند زمان، اگر نه همیشه در جهت بهبود و پیشرفت، تغییر و تحول می‌یابد. از جمله دستاورد دیگر این است که می‌توان از طریق وجود ضعف و نقصان‌های موجود در تئوری‌های گذشته درک و شناخت بهتری از تئوری‌های امروزی بدست آورد.

1 - Sociology of Knowledge

2 - Generalizations

رو بهمرفته قابل توجه اینکه پس از پیدایش مکتب کلاسیک در ربع پایانی قرن ۱۸ چیزی بیش از یک و نیم قرن دیدگاه کلاسیک، که براساس عدم دخالت دولت در امور اقتصاد و به تعادل رسیدن همراه با اشتغال کامل اقتصاد بطور خود به خود را تجویز می‌نمود، نقش مسلط را بر عهده داشته است. اگرچه پس از گذشت یک قرن یعنی در سال ۱۸۷۰ اصلاحاتی در این مکتب بوجود آمد و مکتب نئوکلاسیکها که در واقع بر اساس همان اصول اولیه کلاسیکها و همراه با اصلاحاتی به ظهور رسید، ولی مکتب کلاسیک - نئوکلاسیک مکتب پیشگام در بین سال‌های ۱۷۷۶ یعنی در سال انتشار کتاب ثروت ملل تا ۱۹۳۶ یعنی زمان انتشار کتاب نظریه عمومی کینز بوده است. سپس، پس از وقوع بحران بزرگ در سال‌های ۳۳-۱۹۲۹، انقلاب کینزی پا به عرصه وجود گذاشت. انقلاب کینزی، برخلاف مکتب کلاسیک - نئوکلاسیک دخالت دولت را در امور اقتصادی قویاً توصیه و تجویز نموده و بر این اعتقاد است که اگر اقتصاد بحال خود رها گردد هیچ‌گاه بصورت اتوماتیک و بخودی خود به تعادل همراه با اشتغال کامل دست نخواهد یافت. پس از پیدایش انقلاب کینزی و پا به عرصه وجود گذاشتن اقتصاد کلان مدرن تا اوایل سال‌های ۱۹۷۰، پس از مناظرات جدال برانگیز بین این دو مکتب مهم و محوری، یک اجماع نظر پذیرفته شده کلی در اقتصاد کلان و در حول و حوش مدل کینزی‌های سستی تحت عنوان سنتز نئوکلاسیکها وجود داشته است. ولی از اواخر این دهه بخاطر مشکلات موجود در مکتب کینزی‌ها و بخصوص بخاطر کم توجهی و یا اینکه بهتر بگوئیم بی‌توجهی آنها به زیربنای اقتصاد خرد، اقتصاد کینزی مواجه با بحران اساسی گشت^۱.

۱- مبانی نظریات اقتصاد کلان مدنی است با تأکید بر استدلال‌های نظریه اقتصاد خرد آغاز شده است. اگرچه تجزیه و تحلیل کلاسیکها در قرن ۱۹ بر این پایه استوار بوده است ولی این روش تجزیه و تحلیل در دهه‌های اخیر با پیروی از روش تجزیه و تحلیل کینزی بدست فراموشی سپرده شده بود. ولی مجدداً در سه دهه اخیر اقتصاددانان کلان سعی می‌کنند رفتار اقتصاد کلان را به رفتار واحدهای اقتصادی و انگیزه‌های آنان در بازارهای عوامل و محصول، پول و سرمایه ارتباط دهند. ولی هر مکتبی برای اثبات ادعای خود نوعی از مبانی خرد را برمی‌گزیند. لذا اختلاف نظرات اقتصاد کلان همراه با نظریات خرد متفاوتی بیان شده است.

در نتیجه از اوایل دهه ۱۹۸۰ این روش متعارف پذیرفته شده به دو دلیل یکی تجربی و دیگری نظری، که در فصول آتی به تفصیل از آنها سخن به میان خواهد آمد، دیگر مورد قبول اقتصاددانان واقع نشده و از این پس دیدگاه‌های متفاوتی پا به عرصه وجود گذاشته و در مناظره تئوریکی با یکدیگر قرار گرفته که همچنان این مناظره در قالب مکاتب جدید ادامه یافته است. در نتیجه، مهمترین هدف این کتاب در تعامل و تقابل قرار دادن این دیدگاه‌ها با یکدیگر بوده و از این طریق تلاش خواهد شد کاربردهای سیاستی این نقطه‌نظرات به بحث و تجزیه و تحلیل گذاشته شده و در نهایت تا حد ممکن نگاه و افق دید نسبتاً جامعی از مسایل و معضلات اقتصاد کلان ارائه گردد. بعلاوه چگونگی شکل‌گیری مکاتب جدید و ارتباط آنها با یکدیگر و سپس با مکاتب قدیمی مورد بحث و تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت. سپس تلاش خواهد شد جهت‌گیری و تحولات قابل پیش‌بینی آینده در مکاتب اقتصاد کلان مورد تجزیه و تحلیل و ارزیابی قرار گرفته و بطور خلاصه تلاش خواهد گشت تا ارزیابی شود که دانش اقتصاد کلان در کجا بوده، سپس به کجا رسیده و بالاخره در آینده چه مسیر و جهتی را دنبال خواهد نمود.

قابل توجه اینکه هدف اولیه و اساسی تحقیقات در اقتصاد کلان، بنظر می‌رسد تا آنجاییکه ممکن است، تلاش برای بسط و توسعه جامع و قابل فهم در رابطه با راه‌های متفاوتی که اقتصاد عمل می‌نماید، و اینکه چگونه احتمالاً اقتصاد در مقابل سیاست‌های بخصوص اتخاذ شده عکس‌العمل نشان خواهد داد و بالاخره چگونگی پاسخ به تنش‌های گوناگون بوجود آمده از سمت عرضه و تقاضا که باعث ایجاد عدم ثبات در اقتصاد خواهند شد، می‌باشد.

تئوری‌های اقتصاد کلان شامل مجموعه دیدگاه‌هایی درباره چگونگی عملکرد اقتصاد بوده که اولاً در یک چارچوب منطقی و بصورت غالباً مدل‌سازمان یافته و ثانیاً پایه و اساسی را بنا نهاده که بر آن اساس سیاست‌گذاری‌های اقتصادی طراحی و اعمال خواهند گشت. ولی بهر حال مسئله‌ای که باید مورد توجه قرار گیرد این است که اقتصاددانان در این باره که کدام مدل برای اقتصاد درست‌تر بوده و مناسب‌تر عمل خواهد نمود

اختلاف نظر داشته و در نتیجه اختلافات اساسی و بنیادین درباره نقش و اتخاذ سیاست‌های کلان اقتصادی در بین آنها پدیدار خواهد گشت. اما حقیقت مهم و غیرقابل انکاری که امروزه در بین اندیشمندان مورد قبول قرار گرفته این است که این اختلاف نظرات بوجود آمده در بین اقتصاددانان که در نهایت منتج به پیدایش مکاتب جدیدی در سه دهه گذشته شده است به گونه‌ای است که نمی‌توان در نهایت یکی از آنها را بعنوان نظر و مکتب اساسی، محوری، جامع‌الشرایط و مسلط پذیرفته و بقیه را بدست فراموشی سپرد. عبارت دیگر، بنظر می‌رسد که هیچکدام از آنها هنوز نتوانسته‌اند مورد پذیرش و یا عدم پذیرش وسیع و گسترده قرار گرفته، بدین صورت که یا بطور وضوح منتهی به ظهور و تأسیس مکتبی شده که مورد پذیرش عموم قرار گرفته و یا اینکه بطور کلی از صحنه خارج گشته و حذف گردد.

اگرچه بنظر می‌رسد اقتصاد کلان در خلال سه دهه گذشته با یک وضعیت و حالت بحرانی مواجه گشته و نمی‌توان انکار نمود که اختلاف نظر و نزاع تئوریکی بین مکاتب مختلف اقتصادی وجود ندارد، ولی همچنین باید اشاره داشت که اقتصاددانان بیشتر درباره موضوعات تئوریکی، شواهد آماری و انتخاب ابزار سیاستی دارای اختلاف نظر می‌باشند و نه درباره اهداف نهایی آن سیاست. همچنانکه فریدمن اشاره داشته است، یک توافق عمومی در بین اقتصاددانان درباره اهداف مهم سیاست اقتصادی، بعنوان مثال، دستیابی به اشتغال بالا، رسیدن به ثبات قیمت‌ها و یا رشد اقتصادی وجود داشته ولی آن چیزی که باعث وجود اختلاف بین آنها شده این است که توافق خیلی جزئی راجع به نقشی را که ابزار گوناگون سیاستی می‌توانند بازی کرده و باید جهت دستیابی به اهداف متفاوت اقتصادی بازی نمایند، وجود خواهد داشت.

حال پس از ذکر بیانیه فوق اشاره می‌گردد که این کتاب شامل دوازده فصل به شرح زیر می‌باشد:

پس از ارائه مقدمه که در فصل اول بدان اشاره شده است، سه فصل تحت عناوین فصل دوم مکتب کلاسیک، فصل سوم مکتب نو کلاسیکها (مارژینالیست‌ها) و فصل

چهارم مکتب ساختارگرایان و مکتب تاریخی آلمان مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در فصل دوم مکتب کلاسیکها مورد بررسی قرار گرفته، قانون "سی" که پایه و اساس فلسفی دیدگاه کلاسیکها را تشکیل می‌دهد معرفی شده و سپس انتقادات به آن بطور مختصر یادآوری و پس از آن تجزیه و تحلیل کلاسیکها از بازارهای مختلف ارائه خواهند گشت.

پول به عنوان یکی از ابزارهای مهم تجزیه و تحلیل‌های اقتصادی که از قدیم الایام تا کنون مورد چالش نظری و تجربی اقتصاددانان مکاتب مختلف بوده است در این فصل و از دیدگاه کلاسیکها به بحث گذاشته شده و سپس در انتها مهمترین اصول و عقاید مکتب کلاسیکها بصورت فهرست‌وار ارائه شده‌اند.

در فصل سوم مکتب مارژینالیست‌ها و یانثوکلاسیکها که در سال‌های ۱۸۷۰ توسط سه تن از اقتصاددانان به نام‌های جونز، منگر و والراس پایه‌گذاری شده‌اند، معرفی می‌گردد. اصل فایده و یا مطلوبیت جوهره اساسی تجزیه و تحلیل‌های این مکتب را به خود اختصاص داده است. قابل توجه اینکه بدین دلیل به این مکتب نئوکلاسیک گفته‌اند که آنها نهایتاً به همان نتایج لیبرال کلاسیکها رسیده و می‌توان گفت که به نوعی باعث احیاء عقاید آنها گشته‌اند. از طرف دیگر از آنجائیکه در مرکز توجه و تجزیه و تحلیل آنها اصل مطلوبیت نهایی و کاربرد آن در علم اقتصاد قرار داشت، لذا به آنها مکتب نهائیون هم اطلاق شده است. پس از پایان این فصل و در فصل بعدی مکتب ساختارگرایان و مکتب تاریخی آلمان از آنجائیکه وجوه اشتراک زیادی با هم دارند بصورت توأمان ارائه شده‌اند. در این فصل پس از توضیح مختصر از چارچوب فکری این دو مکتب مهمترین اصول و عقاید آنها باز هم بصورت فهرست‌وار ارائه شده‌اند.

سه فصل بعدی شامل فصل پنجم، تحت عنوان مکتب اقتصادی کینز، فصل ششم تحت عنوان مکتب پولی و یا مکتب شیکاگو و بالاخره فصل هفتم تحت عنوان مکتب اقتصاد کلان طرف عرضه مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در فصل پنجم از مکتب اقتصادی کینز صحبت به عمل آمده، مناظره کلاسیکها و کینزی‌ها به بحث و بررسی گذاشته شده و در دنباله مهمترین اصول و عقاید مکتب کینزی‌ها بیان شده‌اند. انتقاد کینز به نظریه پولی

موضوع دیگری است که در این فصل بدان توجه شده و بالاخره در پایان نتایج مکتب کینزی ارائه شده است.

در قسمت بعدی و در فصل ششم، مکتب پولی و یا مکتب شیکاگو معرفی می‌گردد. در واقع انقلاب کینزی یک همبستگی بین بازار پول و بازار کالا بوجود آورده که این در حقیقت به معنی رد دیدگاه‌های قانون سی و در نتیجه دو بخشی بودن کلاسیکها بوده است. کینز و کینزی‌ها در مسیر تحقیق پیرامون علل و چاره بحران‌های اقتصادی و با رد قانون سی بدین نتیجه رسیدند که بروز بحران زائیده نارسایی‌های درونی نظام سرمایه‌داری می‌باشد که البته با رها کردن این نظام به حال خود بوجود آمده است. در مقابل مکتب پولی شیکاگو برخلاف دیدگاه‌های کینزی‌ها بر این اعتقاد است که بروز بحران در نظام سرمایه‌داری فقط و فقط بخاطر موانع و قید و بندهایی است که توسط دولت انجام شده و مانع از عملکرد آزادانه قوانین نظام بازار شده و لذا اگر دولت دخالت نکرده و اقتصاد را به حال خود رها نماید سیستم به تعادل همراه با اشتغال کامل رسیده و هیچگونه نارسایی بوجود نخواهد آمد. در این فصل این دو دیدگاه به بحث گذاشته شده و مورد بررسی و چالش قرار گرفته‌اند. سپس در دنباله همین فصل پس از ارائه توصیه‌های سیاستی منحنی فیلیس انتظارات الحاقی تئوری پولی مدرن معرفی و به تفصیل به بحث گذاشته شده است. پس از آن تئوری پولی در مقابل سیاست پولی تحت سرفصل جداگانه‌ای معرفی شده‌اند. این دو اصطلاح یعنی "تئوری پولی" و "سیاست پولی" از دیدگاه پولیون و یا مکتب شیکاگو جایگاه خاص داشته و از اعتبار قابل ملاحظه‌ای برخوردار می‌باشند و لذا به تفصیل در این بخش مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند.

کینزی‌ها و پولیون در رابطه با اهمیت تغییرات در حجم پول به عنوان عامل مسلط در توضیح تغییرات GNP مناظرات جدال برانگیزی را داشته‌اند. لذا در قسمت بعدی مناظره کینزی‌ها و پولیون مدرن بطور مفصل به بحث گذاشته شده و در نهایت بررسی‌های آماری، پولیون در مقابل مالیون مورد توجه قرار گرفته است. و بالاخره اینکه در پایان این فصل طبق روش متعارف مهمترین اصول و عقاید مکتب شیکاگو بیان شده‌اند.

مکتب اقتصاد کلان طرف عرضه که بخصوص در سال‌های دهه ۱۹۸۰ در اقتصاد غرب به نقطه اوج شهرت خود رسیده بود در فصل هفتم معرفی شده است. بحث‌های محوری مانند "خصوصی سازی" و "مقررات زدایی" که اصول محوری و تم اساسی این مکتب را به خود اختصاص داده است به تفصیل به بحث و بررسی گذاشته شده‌اند.

در فصول بعدی مکتب سیکل تجاری پولی و سیکل تجاری واقعی معرفی شده‌اند. در مکتب سیکل تجاری پولی، یعنی فصل هشتم، فرضیه انتظارات عقلایی، شفافیت مداوم بازارها و فرضیه عرضه کل که اصول بنیادین این مکتب را تشکیل می‌دهند به بحث گذاشته شده و پس از ارزیابی از این فروض اساسی توصیه‌های سیاستی کلاسیک‌های جدید ارائه شده‌اند. در دنباله بحث، کلاسیک‌های جدید در مقابل پولیون به تفصیل مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته و بالاخره اینکه در این فصل از ریشه‌های فریدمنی نتایج کلاسیک‌های جدید صحبت به عمل آمده است. پس از آن در فصل نهم مکتب سیکل تجاری حقیقی که اساساً عوامل غیرپولی را علت اصلی ایجاد نوسانات می‌داند معرفی شده و پس از آن تداوم داشتن مسئله و معضل کینزی‌ها مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در آخر مبحث تئوری سیکل تجاری حقیقی و خنثایی پول مورد توجه قرار گرفته است. بحث کلاسیک‌های جدید و سیکل‌های تجاری (ارزیابی کلی) در ادامه عنوان گشته و بالاخره اینکه جمع‌بندی و نتیجه‌گیری کلی در این بخش ارائه شده است.

پس از آن در فصل دهم مکتب کینزی‌های جدید معرفی شده است. اقتصاد کینزی‌های جدید در واقع تکامل یافته دیدگاه‌های اقتصاد کینزی بشمار می‌رود. پس از اینکه در دهه ۱۹۷۰ میلادی اقتصاددانان کلاسیک‌های جدید بسیاری از جنبه‌های انقلاب کینزی را به زیر سؤال می‌برند، سپس در دهه ۱۹۸۰ میلادی کینزی‌های جدید پا به عرصه وجود گذاشته و درصدد پاسخگویی به انتقادات کلاسیک‌های جدید برمی‌آیند. این مکتب در دو بخش چسبندگی‌های اسمی و چسبندگی‌های حقیقی تجزیه و تحلیل‌های خود را بنا نهاده و با ارائه دلایل گوناگون درصدد پاسخگویی به ضعف‌های ایراد شده برآمده و در ادامه جمع‌بندی و توصیه‌های سیاستی خود را ارائه می‌دهد. کینزی‌های جدید و حقایق

روشن همراه با مقایسه دو مکتب کینزی‌های سنتی و کینزی‌های جدید از جمله مباحثی هستند که در پایان این فصل مورد توجه قرار گرفته‌اند. فصل یازدهم تحت عنوان ارزیابی و نتیجه‌گیری به مقایسه‌ای بین دو مکتب جدید در اقتصاد کلان پرداخته و سپس مسیر و جهت تحقیقات در آینده را پیشنهاد نموده و در نهایت یادآوری و پیشنهاداتی را ارائه داده است. و بالاخره در فصل پایانی این کتاب یعنی فصل دوازدهم تحت عنوان جمع‌بندی و نتیجه‌گیری نهایی از این کتاب تلاش شده است یک جمع‌بندی کلی و هماهنگ از مجموعه ایده‌ها و تفکرات و دستاوردهای ارائه شده در دو قرن گذشته از تجزیه و تحلیل‌های کلان اقتصادی را ارائه کرده و پیشنهادات برای ادامه تحقیق در این شاخه از دانش اقتصاد را ارائه نماییم.